

روزنامه شرق

شنبه ۲ اسفند ۱۳۹۹ • ۸ رجب ۱۴۴۲ • ۲۰ فوریه ۲۰۲۱
سال هجدهم • شماره ۳۹۴۵ • ۱۲ صفحه

اذان ظهر تهران ۱۲:۱۸ • اذان مغرب ۱۸:۰۹
اذان صبح فردا ۵:۲۱ • طلوع آفتاب ۶:۲۴

www.sharghdaily.ir

فرداشargh@gmail.com

روزنامه‌فروا

نائمی، اعتیاد، انباشت زیاده و فقدان ایمنی خاندها و نبود امکانات شهری از جمله گاز و فاضلاب، سکونت در اسامبل‌آباد چمرکان را دشوار کرده است. عکس: مهدی بخشی‌سورکی، مهر

زمین سبز

جای خالی مدعی‌العموم در دفاع از تنفس

سعید نبی

مگر می‌شود حقوق عامه را نادیده گرفت و البته مگر می‌شود با حقوق عامه سلیقه‌های برخورد کرد. منظور نگارنده حقوق عامه در باب آلودگی هوا و تخریب محیط زیست است که مدت‌هاست سلامتی و امنیت ملی کشورها را درگیر خود کرده است. شاید امروز شنیدن آمار فوتی هم‌وطنان‌مان در دوران کرونا بعد از یک سال برای برخی عادی تلقی شود؛ اما قطعاً برای مسئولان این اعلام، رنگ خطر هستند؛ خصوصاً اگر مشاور وزیر بهداشت، براساس آمارها آلودگی هوا را یکی از پنج عامل اصلی مرگ‌ومیر در کشور تلقی کند؛ به‌طوری‌که سالانه بیش از ۳۹ هزار نفر در ایران جان خود را به خاطر این مسئله از دست می‌دهند. حال چه مستقیم و چه با بیماری‌های زمینه‌ای تشدیدشونده در آلودگی هوا. و اکنون سؤال اساسی این است که چرا دادستانی برای دفاع از حقوق عامه در حوزه آلودگی هوا تاکنون به صورت علنی ورود نکرده است؟ در تعریف قانونی حقوق عامه آمده است حقوق عامه‌حقوقی که در قانون اساسی، قوانین موضوعه یا سایر مقررات لازم‌الاجرا ثابت است و عدم اجرا یا نقض آن، نوع افراد یک جامعه مفروض مانند افراد یک شهر، منطقه، محله و صنف را در معرض آسیب یا خطر قرار می‌دهد یا موجب فوت منفعت یا تضری یا سلب امتیاز آنان می‌شود. از قبیل آزادی‌های مشروع، حقوق زیست‌محیطی، بهداشت و سلامت عمومی، انقال، اموال عمومی و استانداردهای اجباری. درست همین چند ماه پیش بود که رئیس قوه قضائیه دستورالعمل نحوه مقابله با ترک وظایف قانونی مدیران و کارمندان و پیشگیری از آن، در ۱۲ ماده را ابلاغ کرد که در ماده ۳ آن اکیدا اشاره شده است در اجرای ماده ۲۲ قانون آیین دادرسی کیفری، مواد ۵۹۸ و ۶۰۶

تکالیف، وزارت کشور ۳۲ درصد، وزارت نیرو ۲۵ درصد، استاندارد ۲۷ درصد، وزارت صمت ۳۶ درصد، وزارت نفت ۸۵ درصد، سازمان برنامه و بودجه صفر درصد و سازمان محیط زیست با خوداظهاری خودش ۸۵ درصد به تعهداتش در قانون هوای پاک عمل کرده است که البته بند «الف» این دستورالعمل مدنظر نگارنده است: الف. درصورتی‌که ترک وظایف قانونی مدیران، مسئولان و رؤسای دستگاه‌های اجرایی و اعمال در انجام وظیفه و عدم نظارت بر کارکنان موجب تضییع حقوق عمومی یا ایراد صدمه یا خسارت بر اموال عمومی یا منابع بیت‌المال یا حقوق اساسی ملت، مانند حق سلامت با امنیت عمومی و دیگر حقوق مصرح در قانون اساسی نظیر بر حقوق عامه شود یا مضر به سلامت و امنیت مردم شود یا این قبیل اقدامات سبب بروز یا توسعه خسارت و صدمات شود و دارای وصف مجرمانه باشد، در اسرع وقت نسبت به تعقیب موضوع، جمع‌آوری ادله و نظارت بر تحقیقات اقدام لازم را به عمل آورند و مراتب را به دادستان کل جهت پیگیری اعلام نمایند. نگارنده با یادآوری مفروضات بالا و سایر ادله‌ای که در ادامه به آن اشاره می‌کند، قصد دارد به اهمیت و محلیت ورود مدعی‌العموم به مبحث آلودگی هوا بپردازد. طبق گفته کیوسمرث داودی، معاون فنی و حساسرسی دیوان محاسبات، درباره مسئله آلودگی هوا پیرامون گزارش منتشرشده دیوان محاسبات درباره نحوه اجرای قانون هوای پاک در همین چند روز گذشته مشخص شده است که از ۱۱۲ حکم مندرج در قانون هوای پاک که باید از سوی ۲۳ دستگاه اجرایی می‌شد، تعداد ۳۸ حکم اصلاً انجام نشده، ۶۴ حکم به طور ناقص انجام شده و صرفاً ۱۰ حکم عملیاتی شده و ترک فعل و کم‌کاری در عملکرد دستگاه‌های مربوطه محرز است. بخش دیگری از اسناد و ادله مربوط به اسناد منتشرشده در جلسه کمیسیون اصل نود مجلس در ماه گذشته است که اشاره به موارد زیر دارد: درصد انجام تکالیف دولتی در قانون هوای پاک براساس نظرخواهی و خوداظهاری که سازمان محیط زیست تهیه کرده بود، مشخص شد در سه سال گذشته از صد درصد

«مستندساز

خبر

چالش خبری فیس‌بوک در استرالیا

گرفته است. اسکات مورسون، نخست‌وزیر استرالیا، در پستی در فیس‌بوک نوشت که اقدام این شبکه اجتماعی در «ترک دوستی (unfriend) استرالیا... همان‌قدر که مایوس‌کننده است، آمیخته به تکبر هم هست». او افزود که درمورد این موضوع با «رهبران سایر کشورها مرتب در تماس» است و «مرعوب» نخواهد شد. به گزارش «سیدینی مورنینگ هرالده» آقای موریسون بعداً این موضوع را با نارندرا مودی، نخست‌وزیر هند، مطرح کرد. سایر مقام‌های استرالیایی هم از این اقدام انتقاد کرده‌اند. جاش فرایدنبرگ، وزیر دارایی گفت که انسداد خبری «تأثیر عظیمی بر جامعه» دارد. ماهانه حدود ۱۷ میلیون استرالیایی از فیس‌بوک که مهم‌ترین شبکه اجتماعی در استرالیا نیست، بازدید می‌کنند. مارک مک‌کوان، فرماندار ایالت «وسترن استرالیا»، فیس‌بوک را متهم کرد «مثل دیکتاتورهای کره شمالی رفتار می‌کنند». سایرین هشدار دادند این خطر وجود دارد که خلا جاری خبری را سوءاطلاعات و نظریه‌های توپنه پر کنند. مدیر دیده‌بان حقوق بشر استرالیا گفت که فیس‌بوک در حال سانسورکردن جریان اطلاعات است

زنان

چرخه تکراری در مسیر زنان سیاست‌مدار

وقتی اقدامی در راستای رفع تبعیض برای زنان انجام می‌شود، چالش‌های فراوانی ایجاد می‌شود. اگرچه در این سال‌ها بسیاری از روحانیون بودند که در این زمینه همراهی می‌کردند؛ اما بسیاری از روحانیون و صاحبان قدرت هم بودند که حتی در امور جاری و روزمره هم مسئله رفع تبعیض برای زنان را برنمی‌تابیدند. طبیعی است که وقتی در امور روزمره در این سال‌ها با چالش‌های زیادی مواجه بودیم، وقتی بحث به مسئله مهمی مانند تفسیر یکی از اصول قانون اساسی می‌رسد، دچار چالش‌ها و مخالف‌خوانی‌های بیشتری شویم. به‌شدت هم تلاش می‌کنند که چنین اتفاقی رخ ندهد و زنی برای کاندیداتوری ریاست‌جمهوری تلاش نکنند. این در حالی است که همان‌طور که اشاره شده بود، کلمه رجل با سیاست خاصی در قانون اساسی گنجانده شده بود. اگر چه من اکنون در فضای سیاسی کنونی چهره‌ای را از میان زنان نمی‌بینم که بخواهد برای انتخابات ریاست‌جمهوری تلاش کند؛ اما حتی اگر چنین چهره‌ای هم پیدا شود، برابرم مسلم و قطعی است که با آن مخالفت‌های اساسی می‌شود. این در حالی است که بر پایه اعلامیه جهانی حقوق بشر که حقوق مساوی را برای همه قرار داده و با توجه به روح تمام قوانین که در اسلام هست که روح تساوی است، من اعتقاد دارم که باید آزاد باشد و اگر زنی هم توان و شرایطش را دارد، باید بتواند به این موقعیت دست پیدا کند.

قانون اساسی مراجع کنیم و نظر موافقان و مخالفان را بخوانیم و بررسی کنیم، می‌فهمیم که از ذکر عبارت «رجال سیاسی» اصلاً هدف این نبوده که این جایگاه را تنها در انحصار مردان قرار دهند. اگر چنین بود، حتماً عبارت «مردان» را ذکر می‌کردند. وقتی کلمه «رجال» ذکر شده و با اشاره به سابقه تاریخی این بحث چنین استنباط می‌شود که این کلمه هم به مردان و هم به زنان بازمی‌گردد و به‌هیچ‌وجه انحصاراً در اختیار مردان نبوده است، شاید تنها عده‌ای از فقهای معاصر ما بودند که با اشاره به اینکه ولایت در اختیار زنان قرار نمی‌گیرد، شاید این را به این مسئله تفسیری دادند. اما در مقابل این گروه از فقها، فقهای دیگری هم بودند که درست برعکس این موضوع فکر می‌کردند و اظهار نظر کرده‌اند که به‌هیچ‌وجه این بحث فقط به مردان اطلاق نمی‌شود. این عبارت رجال یک عبارت کلی است که هم شامل زنان است و هم شامل مردان، بنابراین با درنظرگرفتن همه تفاسیر چه از مذاکرات قانون اساسی و بررسی نظر فقها می‌توان قاطعانه گفت که عبارت «رجال سیاسی» هیچ انحصاری را برای مردان از نظر شرکت در انتخابات ریاست‌جمهوری ایجاد نمی‌کند؛ اما اگر از بحث تفسیر قانون اساسی بگذریم، باید بدانیم که در همه این سال‌ها اقدامات در راستای رفع تبعیض با مشکلات زیادی همراه بوده است؛ یعنی نه درباره قانون اساسی بلکه درباره قوانین عادی و روتین کشور هم

فریده غیرت

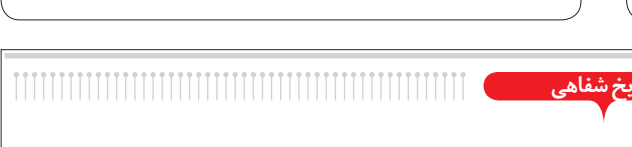
در آستانه انتخابات ۱۴۰۰ بار دیگر بحث امکان ریاست‌جمهوری زنان به میان آمده است. این بار مسئله کمی جدی‌تر از انتخابات‌های پیشین است و جدی‌تر هم در رسانه‌ها درباره آن بحث می‌شود. اینکه این حرف‌ها آیا منجر به این می‌شود که در انتخابات ۱۴۰۰ کاندیدای زنی در میان گزینه‌ها داشته باشیم یا نه، موضوعی است که پاسخ‌دادن به آن با توجه به سابقه تاریخی این بحث چندان سخت نیست. در ابتدا بد نیست نگاهی داشته باشیم به اصل ۱۱۵ قانون اساسی و تفاسیری که از آن موجود است. باید گفت که متأسفانه بحث رجل سیاسی سال‌های سال است که در مملکت ما داغ می‌شود و نتیجه‌ای هم عاید نشده است. عده‌ای تصورشان این است که این عبارت رجل سیاسی انحصاراً باید در اختیار مردان باشد. به‌این‌ترتیب داوطلبان انتخابات ریاست‌جمهوری در ایران حتماً باید از بین مردان باشند. ازتجایی‌که این موضوع محل بحث طولانی در سال‌های گذشته بود، ما بارها به سابقه تاریخی این بحث و مذاکرات انجام‌شده درباره آن مراجعه کردیم. اگر به مذاکرات شوروی نگهبان برای تصویب

رسانه

برای روزنامه‌ها مرثیه نخوانیم

روزنامه‌ها، روزنامه‌نگاران و روزنامه‌داران، حالا دیگر چندصباحی می‌شود که همگی مرثیه‌خوان شده‌اند؛ مرثیه‌خوان روزهای اوج، مرثیه‌خوان روزهای روزنامه‌خوانی، مرثیه‌خوان روزهایی که روزنامه‌ها مرجعیت داشتند و اعتبار، مرثیه‌خوان دوران سپری‌شده و مرثیه‌خوان روزهایی که دیگر نیست. حتماً آن روزگاران، حسرت دارد، حتماً باید اندوهگین پایان آن روزگاران بود اما پرسش اساسی این است که مگر کار روزنامه‌نگار و روزنامه‌دار، مرثیه‌سرایی است؟ مگر روزنامه‌نگار و روزنامه‌دار به عنوان کنشگران اصلی حوزه روزنامه‌نگاری مکتوب، وظیفه ندارند با آسیب‌شناسی و نقد عملکرد خود، برای ورود به دنیای جدید خود را آماده کنند؟ مهم‌تر از آن، مگر روزنامه‌نگاران وظیفه ندارند با تقویت ارزش‌های ذاتی خود، با وجود فعالیت‌های گسترده فعالان فضای مجازی، همچنان روزنامه‌ها را به‌عنوان کالایی مرغوب و ارزشمند، به مخاطب ارائه کنند؟ مگر تجربه کشورهای موفق و روزنامه‌های موفق که شبکه‌های اجتماعی بسیار پویاتر و جدی‌تری نسبت و به‌مدارند جلوی چشم‌مان نیست؟ مگر آنجا هنوز روزنامه‌هایی با تیراژ میلیونی منتشر نمی‌شود؟ واقعاً روزنامه‌نگاران و روزنامه‌داران در ایران تصور می‌کنند در روزگاری که بالای ۵۰ درصد مردم، کاربر فعال فضای مجازی هستند می‌توانند با همان روش گذشته مخاطب را جذب کنند؟ نیازمندی‌های روزنامه‌مهرسپری را به‌خاطر دارند که روز در چند صد صفحه منتشر می‌شد و مردم برایش سر و دست می‌شکستند و گاه، روزنامه را به‌خاطر آن می‌خریدند؟ امروز آن ضمیمه‌جاست؟ چه کسی این را به‌خاطر دارد؟ بله درست است، روزنامه‌ها و روزنامه‌نگاران نباید راه‌طی‌شده فعالان حوزه فضای مجازی را بروند، باید شخصیت و کاراکتر خود را داشته باشند اما تمام حرف این است که روزگار عوض شده و برای جذب مخاطب باید در قیاس با گذشته، تلاش و کوشش بیشتری به خرج داد. این تلاش و کوشش اتفاقاً در چارچوب مأموریت‌ها و رسالت روزنامه‌نگاری مکتوب است که جواب می‌دهد نه هم‌شکل شدن این حوزه اصیل و با تجربه به فضای مجازی‌ای که جوان‌نست و بی‌تجربه‌ها با هوش و سروسزدا بسیار، روزنامه‌نگاران و روزنامه‌داران اتفاقاً در روزگار جولان فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی بر سپهر رسانه‌ای ایران، باید خودشان باشند، روی نقاط ضعف فضای مجازی کار کنند و ارزش افزوده خودشان را برینگ کنند. اگر مردم نیازهای خبری خود را به سرعت از رهگذر فضای مجازی تأمین می‌کنند، روزنامه‌ها و روزنامه‌نگارانش باید «خبر» را فراموش کنند، سراغ حوزه‌های بروند که نقطه ضعف فضای مجازی است؛ تحلیل، تفسیر، گزارش، گفت‌وگو و یادداشت درباره آن خبر. اگر برگ برنده فضای مجازی «سرعت» است، روزنامه‌ها باید روی برگ برنده خودشان که «دقت» و «صحت» است کار کنند. اگر برگ برنده فضای مجازی، ضمیمه‌شدن «صدا» و «تصویر» به پیچ‌های خبری و اطلاع‌رسانی است، روزنامه‌ها باید روی برگ برنده خودشان که نویسندگان و «قلم» آنهاست تمرکز کنند و بهترین نویسندگان را با بهترین «نثر» و شیواترین «بیان» به خدمت بگیرند. فراموش نکنیم که روزنامه‌ها می‌توانند در کنار کار اصلی خود که روزنامه‌نگاری است، فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی را هم در کنار کار اصلی خود به خدمت بگیرند و از ظرفیت‌های آن برای دیده‌شدن استفاده کنند اما فضای مجازی و فعالانش این فرصت را در اختیار ندارند و تک‌ساختی هستند. ما هم «کیوسک» را داریم هم «کوشی موبایل و کامپیوتر» را، ما هم مخاطب «حقیقی» داریم هم مخاطب «مجازی» را؛ این، فرصتی مغفتم است، مرثیه‌سرایی را فراموش کنیم و قدر موقعیت به‌وجودآمده را بدانیم...

تاریخ شفاهی

از تاریخ شفاهی ارتباطات رونمایی شد

تجربه‌های مدیریت وزرا و مدیران در دولت‌ها راه‌گشای مسیر پیش‌روی ماست و وظیفه داریم بنیان‌هایی را که مدیران قبلی بنا نهاده‌اند تقویت کنیم و به نمر برسانیم». وزیر ارتباطات افزود: «موز در محوطه وزارت ارتباطات فضای بزرگی به نام باغ وزیر اسبق فرهنگ و ارشاد اسلامی؛ سیدمحمد دعایی، مدیرمسئول روزنامه اطلاعات و نصرالله جهانگرد، دستیار ویژه رئیس‌جمهور در دولت الکترونیک، از نخستین جلد مجموعه ۱۰ جلدی تاریخ شفاهی وزارت ارتباطات در محل انتشارات خانه فرهنگ و هنر گويا رونمایی شد. آذری‌جهرمی در آیین رونمایی تاریخ شفاهی وزارت ارتباطات گفت: «از دو سال پیش و با پیشنهاد مرکز روابط عمومی، ایده تاریخ شفاهی را شروع کردیم، چون معتقد بودیم دانش

پرنده آبی

سلب‌ریتی‌های زندانی

مهم نیست یکی از مشهورترین زنان خواننده جهان باشی یا شاهزاده‌ای عرب. این مردان هستند که برای زندگی و اموالت تصمیم خواهند گرفت. در روزهای گذشته موضوع اعتراض بریتنی اسپیزر به سرپرستی پدرش در رسانه‌های متعدد مطرح شده است. این اعتراض‌ها بعد از پخش مستندی درباره زندگی او که به جزئیات رفتار رسانه‌ها، پدرش و حتی محافظانش در این ۱۳ سال قیمومیت اشاره داشت، اوج گرفته، برخی از شخصیت‌های شناخته‌شده به حمایت از این خواننده پرداختند و حتی هشتک «بریتنی را آزاد کنید» که قدمتی ۱۶ ساله دارد، دوباره در شبکه‌های اجتماعی داغ شده و طرفداران این خواننده در دادخواستی عمومی با ۱۲۵ هزار امضا خواستار آن شدند که او امکان اداره زندگی حرفه‌ای و روابط شخصی و مالی‌اش را پس بگیرد. اسپیزر با اینکه ۳۹ساله است اما به واسطه دستور دادگاه تحت کفالت پدرش است. در واقع این کفالت نشانه آن است که از نظر دادگاه او به دلیل عدم صلاحیت ذهنی توان تصمیم‌گیری برای خودش را ندارد. در واقع ۱۳ سال پیش دچار به‌هم‌ریختگی شد و پس از آن سرپرستی زندگی حرفه‌ای و اموالش بر عهده پدرش جیمز گذاشته شد که او در این مدت تمام رفت‌وآمدها از ارتباط با پزشکان تا دوستانش در کنار مدیریت اموال ۶۰ میلیون دلاری‌اش را بر عهده گرفت. سال گذشته بود که وکیلش از نقش کفیل بریتنی استعفا داد و معتقد بود که «اگر تقاضای آزادی عمل و استقلال از جانب اسپیزر دراین‌باره پذیرفته نشود، نتیجه‌اش خسارت قابل ملاحظه، طلمات جبران‌ناپذیر و خطر قریب‌الوقوع درباره تکفل و دارایی او خواهد بود». هرچند پدر به‌طور داوطلبانه مدتی از سرپرستی استعفا داد، اندکی بعدتر مادر این درخواست را به دادگاه ارائه داد و حالا طرفداران معتقدند این خواننده در شبکه‌های اجتماعی با داغ‌کردن هشتک «بریتنی را آزاد کنید» درخواست کردند لااقل او بتواند وکیل مورد قبول خودش را انتخاب کند. در کوشه‌ای دیگر، دختر حاکم نگهبانری ازبایرانی‌اش در دوی بی‌بند است. «لطیفه»، دختر حاکم دویی، بعد از تلاش ناموفق برای فرار از امارات در سال ۲۰۱۸، پیام‌های ویدیویی مخفیانه‌ای برای دوستانش فرستاده که در آنها پدرش را به «گروگان گرفتن» خود متهم کرده و گفته که جانش در خطر است. این ویدئو به بی‌بی‌سی رسیده و دوستانش نیز از سازمان ملل درخواست دخالت کرده‌اند. این شاهزاده در این ویدئو می‌گوید زمانی که قصد داشت فرار کند، کماندوها او را با دارو بیهوش کردند و به محل نگهداری اجباری‌اش در دویی برگرداند. حالا سخنگوی کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد در واکنش به ویدئو و درخواست‌های گفت که این نهاد بزه‌دوی درباره وضعیت شاهزاده لطیفه از دولت امارات توضیح خواهد خواست. سخنگوی این نهاد گفته که کارگروه ویژه با‌داشت‌های خودسرانه سازمان ملل می‌تواند بعد از بررسی پیام‌های ویدیویی شاهزاده لطیفه تحقیقات درباره این پرونده را آغاز کند. همچنین دانمیک راب، وزیر خارجه بریتانیا، ویدئوهای منتشرشده را «بسیار نگران‌کننده» خواند و گفت این پیام‌ها «زن جوانی را در وضعیت درماندگی شدید» نشان می‌دهد. البته مقام‌های امارات پیش‌تر گفته بودند که او تحت مراقبت خانواده و در امنیت است. شیخ محمد بن راشد آل مکتوم، پدر لطیفه، حاکم دویی و نایب‌رئیس امارات متحده عربی، یکی از ثروتمندترین دولت‌مردان جهان است؛ اما او پیش‌تر نیز نامش با بدنامی همراه شد. او در سال ۲۰۱۹ به دلیل رفتارش با هیا بنت حسین، یکی از همسرانش که با دو فرزندش به بریتانیا گریخت، با انتقاد گسترده روبه‌رو شد.

تاریخ شفاهی ارتباطات رونمایی شد

تجربه‌های مدیریت وزرا و مدیران در دولت‌ها راه‌گشای مسیر پیش‌روی ماست و وظیفه داریم بنیان‌هایی را که مدیران قبلی بنا نهاده‌اند تقویت کنیم و به نمر برسانیم». وزیر ارتباطات افزود: «موز در محوطه وزارت ارتباطات فضای بزرگی به نام باغ وزیر اسبق فرهنگ و ارشاد اسلامی؛ سیدمحمد دعایی، مدیرمسئول روزنامه اطلاعات و نصرالله جهانگرد، دستیار ویژه رئیس‌جمهور در دولت الکترونیک، از نخستین جلد مجموعه ۱۰ جلدی تاریخ شفاهی وزارت ارتباطات در محل انتشارات خانه فرهنگ و هنر گويا رونمایی شد. آذری‌جهرمی در آیین رونمایی تاریخ شفاهی وزارت ارتباطات گفت: «از دو سال پیش و با پیشنهاد مرکز روابط عمومی، ایده تاریخ شفاهی را شروع کردیم، چون معتقد بودیم دانش